

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.024.01.2015
P/15/021

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie
ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów
T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06
lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/021 – „Dostosowanie polskiego przemysłu do wymogów pakietu energetyczno-klimatycznego”
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Jacek Wolan, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli Nr 97388 z dnia 21 października 2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Elektrociepłownia Mielec Sp. z o.o. z siedzibą w Mielcu (zwana dalej Spółką lub EC Mielec).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Saj, Prezes Zarządu (Prezes). (dowód: akta kontroli str. 3-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania EC Mielec w zakresie dostosowania swojej działalności do wymogów Pakietu energetyczno-klimatycznego w okresie objętym kontrolą (2008 r. – I półrocze 2015 r.).

Uzasadnienie oceny ogólnej

EC Mielec posiadała jedną instalację objętą systemem handlu uprawnieniami do emisji. W ramach eksploatowanej instalacji wytwarzano przede wszystkim energię ciepłą, a także energię elektryczną.

Spółka uzyskała stosowne pozwolenia z zakresu ochrony środowiska dotyczące emisji do powietrza, niezbędne do funkcjonowania tej instalacji oraz zezwolenia na uczestnictwo we wspólnotowym systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych, o których mowa w art. 33 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji¹ a następnie w art. 40 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych². W kontrolowanym okresie limity określone w pozwoleniu zintegrowanym dotyczące emisji gazów i pyłów nie zostały przekroczone. Spółka terminowo przekazywała Krajowemu Ośrodkowi Bilansowania i Zarządzania Emisjami (dalej: KOBiZE) informacje niezbędne do opracowania Krajowego Planu Rozdziału Uprawnień (dalej: KPRU), a przekazane dane spełniały wymogi § 2 ust 1 pkt 1-8 rozporządzenia Ministra Środowiska z 25 lipca 2011 r. w sprawie informacji wymaganych do opracowania krajowego planu rozdziału

¹ Dz. U. Nr 281, poz. 2784 ze zm.

² Dz. U. Nr 122, poz. 695 ze zm.

uprawnień do emisji³. Były one tożsame z informacjami zawartymi m.in. w corocznych sprawozdaniach Zarządu, sprawozdaniach statystycznych.

Spółka wywiązała się z obowiązku opracowania planu monitorowania emisji dwutlenku węgla dla posiadanej instalacji.

W latach 2008–2014 weryfikator oraz Krajowy Administrator Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji (dalej: KASHUE) lub KOBIZE nie zgłaszał pisemnych uwag do sporządzanych przez Spółkę rocznych raportów o emisji CO₂.

W okresie objętym kontrolą Spółka realizowała jedną inwestycję pod nazwą „3 nowe agregaty gazowe zastępujące kotły węglowe” - zgłoszoną do Krajowego Planu Inwestycyjnego (dalej: KPI), której bezpośrednim celem była redukcja emisji CO₂. Efektem tego przedsięwzięcia było oddanie do użytku dwóch silników gazowych o mocy 8,068 MW energii elektrycznej i 7,365 MW energii cieplnej oraz redukcja emisji CO₂ ogółem, z 170.387 Mg do 138.591 Mg (o 19%), co przełożyło się na spadek emisji na jednostkę produktu z 0,758 do 0,434 dla energii elektrycznej i z 0,118 do 0,103 dla ciepła.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, że działania EC Mielec zapewniły utrzymanie dobrej pozycji konkurencyjnej w warunkach realizacji Pakietu klimatyczno-energetycznego oraz spełnienie wymagań stawianych dla tej wielkości instalacji.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Ocena prawidłowości wykonania obowiązków wynikających z postanowień pakietu energetyczno-klimatycznego (PEK).

Opis stanu
faktycznego

1.1. EC Mielec prowadzi działalność gospodarczą polegającą na produkcji, obrocie i dystrybucji energii elektrycznej oraz produkcji, obrocie i dystrybucji ciepła.

W skład Grupy Kapitałowej Elektrociepłownia Mielec Sp. z o.o. wchodziły:

- 1) Elektrociepłownia Mielec Sp. z o.o. - podmiot dominujący
- 2) EC-Energetyka Sp. z o.o. - spółka zależna
- 3) Energia Euro-Park Sp. z o.o. - spółka stowarzyszona

Energia Euro-Park Sp. z o.o. prowadzi działalność głównie w zakresie obrotu i dystrybucji energii elektrycznej.

Spółka EC-Energetyka Sp. z o.o. powstała w celu zbudowania i eksploatacji farmy wiatrowej „Iwonicz”. Działalność tej Spółki ograniczona była do uzyskania pozwoleń i decyzji niezbędnych dla budowy farmy wiatrowej w Iwoniczu. W dniu 15 kwietnia 2015 r. podczas Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników podjęto uchwałę o rozwiązaniu spółki w drodze upadłości z uwagi na brak możliwości realizacji projektu (zmiana planu zagospodarowania przestrzennego). Zgodnie z postanowieniem Sądu z dnia 7 maja 2015 r. wyznaczono Syndyka Masy Upadłości, co jednocześnie oznaczało utratę kontroli EC Mielec nad Spółką zależną. Spółki wchodzące w skład grupy kapitałowej EC Mielec nie uczestniczą w systemie handlu emisjami.

(dowód: akta kontroli str. 6)

W latach 2008-2015 (I połowa) Spółka posiadała jedną instalację w rozumieniu art. 3 pkt 6 Prawa ochrony środowiska, wprowadzającą substancje do powietrza oraz uczestniczącą w systemie handlu uprawnieniami do emisji.

³ Dz. U. Nr 154, poz. 914

Główne urządzenia wytwórcze w instalacji Spółki, to:

- silniki gazowe GZ 50 (2 silniki gazowe produkujące energię elektryczną i ciepło w skojarzeniu o sumarycznej mocy cieplnej 7,365 MW_t i sumarycznej mocy elektrycznej 8,428 MW_{el});
- kotły parowe OR-64 (3 kotły parowe opalane miałem węglowym i produkujące parę, z której w turbozespołach produkowana jest energia elektryczna i ciepło w skojarzeniu o sumarycznej maksymalnej mocy cieplnej 112,5 MW_t);
- kotły wodne WR-25 (2 kotły wodne opalane miałem węglowym, produkujące tylko ciepło o sumarycznej maksymalnej mocy cieplnej 40,00 MW_t).

Określona moc cieplna (zainstalowana i osiągalna) instalacji to 159,865 MW_t, natomiast moc elektryczna to 38,828 MW_{el} zainstalowana i 32,828 MW_{el} osiągalna. W latach 2008-2015 (I połowa) Spółka uzyskała od Starosty Powiatu Mieleckiego, pozwolenia zintegrowane na prowadzenie instalacji do spalania paliw o mocy nominalnej ponad 50 MW.

Obowiązujące w tym okresie pozwolenia zintegrowane i jego zmiany:

- pozwolenie zintegrowane z dnia 12 kwietnia 2006 r.: I-sza zmiana z dnia 31 października 2006 r., II-ga zmiana z dnia 21 września 2011 r., III-cia zmiana z dnia 5 lutego 2013 r., IV-ta zmiana z dnia 15 listopada 2013 r.;
- nowe pozwolenie zintegrowane zmienione na wniosek EC Mielec (ujednolicone) z dnia 2 grudnia 2014 r., I-sza zmiana – 16 października 2015 r.

W pozwoleniu określono m.in. parametry pracy instalacji i urządzeń, dopuszczalne roczne wielkości emisji z instalacji (tj. obowiązujące od 16 października 2015 r.: SO₂ – 981,58 Mg, NO₂ – 306,77 Mg, pył ogółem – 259,6 Mg do końca 2015 r. i 83,28 Mg po 2015 r.), monitoring efektywności wykorzystania zasobów oraz emisji gazów i pyłów do powietrza.

W latach 2008-2014 wystąpił spadek emisji rzeczywistych substancji wprowadzanych do powietrza, w tym w szczególności dotyczyło to emisji CO₂ ogółem, z 170 387 Mg do 138 591 Mg, co przełożyło się na spadek emisji na jednostkę produktu z 0,758 do 0,434 dla energii elektrycznej i z 0,118 do 0,103 dla ciepła. W tym okresie wystąpił także znaczący spadek emisji dotyczył pyłów, gdzie na jednostkę produkcji (najwyższa w 2009 r. – najniższa w 2014 r.) zanotowano spadek ich emisji: - dla energii elektrycznej o 87%, - dla energii cieplnej o 71%.

W badanym okresie w EC Mielec, nie doszło do przekroczenia dopuszczalnych limitów emisji do powietrza substancji – CO₂, SO₂, NO_x i pyłu.

W latach 2008-2014 ilość wyemitowanych do powietrza substancji nieobjętych systemem EU ETS nie przekraczała emisji dopuszczalnych (określonych w pozwoleniu zintegrowanym obowiązującym w 2014 r.) i notowała sukcesywny ich spadek. W 2014 r. ich wielkości wynosiły:

- dla SO₂ – emisja dopuszczalna 968,2 Mg, emisja rzeczywista 615,4 Mg (tj. 64% emisji dopuszczalnej), co wynosiło na jednostkę produktu: 1,564 dla energii elektrycznej i 0,492 dla ciepła,
- dla NO_x – emisja dopuszczalna 303,2 Mg, emisja rzeczywista 225,4 Mg (tj. 74% emisji dopuszczalnej), co wynosiło na jednostkę produktu: 0,653 dla energii elektrycznej i 0,173 dla ciepła,
- dla pyłu – emisja dopuszczalna 259,6 Mg, emisja rzeczywista 83,4 Mg (tj. 32% emisji dopuszczalnej), co wynosiło na jednostkę produktu: 0,194 dla energii elektrycznej i 0,068 dla ciepła.

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki cofnięcia lub ograniczenia pozwolenia na prowadzenie instalacji do spalania paliw.

(dowód: akta kontroli str. 7-31; 658-742)

1.2. W dniu 16 lutego 2006 r. Starosta Powiatu Mieleckiego wydał dla EC Mielec decyzję zezwalającą na uczestnictwo we wspólnotowym systemie handlu uprawnieniami do emisji CO₂, z terminem obowiązywania do dnia 28 lutego 2015 r.

W okresie obowiązywania tego zezwolenia, Starosta Powiatu Mieleckiego dokonał 8 zmian w treści zezwolenia, w tym m.in.:

- decyzja z dnia 27 czerwca 2011 r. związana była z rozbudową instalacji EC Mielec w ramach inwestycji pod nazwą *podwyższenie sprawności wytwarzania energii w EC Mielec przy zastosowaniu kogeneracji gazowej*,
- decyzja z dnia 27 czerwca 2012 r. związana była z uzyskaniem przez Spółkę Certyfikatu Laboratorium Badawczego (nadanego przez Polskie Centrum Akredytacji), w zakresie badań paliw i odpadów paleniskowych (dające możliwość wykonywania badań przez własne laboratorium) i zmianą planu monitorowania,
- decyzja z dnia 31 grudnia 2012 r. związana była z przyznaniem EC Mielec dodatkowych uprawnień do emisji CO₂ z krajowej rezerwy na lata 2008 - 2012 w łącznej liczbie 33.106 uprawnień (z tego 7.552 na rok 2011 i 25.554 na rok 2012) oraz z nowym planem monitorowania wielkości emisji od 1 stycznia 2013 r.,
- w 2013 r. dokonano dwóch zmian (decyzje z dnia 12 kwietnia i 22 listopada 2013 r.) i związane były z zamiarem spalania biomasy w instalacji Spółki.

W dniu 27 lutego 2015 r. Starosta Powiatu Mieleckiego wydał dla EC Mielec decyzję zezwalającą na uczestnictwo we wspólnotowym systemie handlu uprawnieniami do emisji CO₂, z terminem obowiązywania do dnia 31 marca 2021 r.

W wymienionych zezwoleniach, Spółka została zobowiązana do monitorowania i ewidencjonowania emisji CO₂, opracowywania rocznych raportów na temat wielkości emisji i rozliczania uprawnień do emisji.

(dowód: akta kontroli str. 32-162)

W latach 2008 r. –2015 r. (I półrocze):

- nie doszło do zbycia tytułu prawnego do instalacji objętej systemem handlu uprawnieniami do emisji,
- nie dokonywano podziału instalacji objętej systemem handlu uprawnieniami do emisji,
- nie nabyto tytułu prawnego do instalacji objętej systemem handlu uprawnieniami do emisji,
- instalacja EC Mielec w całym okresie spełniała przesłanki objęcia jej systemem handlu uprawnieniami do emisji,
- EC Mielec nie ubiegała się o czasowe wyłączenie instalacji objętej systemem handlu uprawnieniami do emisji,
- nie powstały nowe instalacje objęte systemem handlu uprawnieniami do emisji.

(dowód: akta kontroli str. 163)

1.3. W dniu 11 sierpnia 2011 r. Spółka przekazała KOBiZE informacje niezbędne do opracowania KPRU, o których mowa w art. 12 ust. 2 ustawy z 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych. Przekazane dane spełniały wymogi § 2 ust 1 pkt 1-8 rozporządzenia Ministra Środowiska z 25 lipca 2011 r. w sprawie informacji wymaganych do opracowania krajowego planu rozdziału uprawnień do emisji tj. m.in.: identyfikujące instalację; dotyczące wielkości produkcji i wielkości emisji CO₂ za lata 2007-2010.

Informacje przekazane do KOBiZE były zgodne z informacjami zawartymi w innych dokumentach, w tym z danymi z rocznych raportów emisji CO₂ (poddanych weryfikacji).

Spółka nie wносиła uwag do projektu KPRU na lata 2008–2012 w ramach prac zainicjowanych po wejściu w życie ustawy o systemie handlu uprawnieniami do emisji.

W okresie objętym kontrolą KOBiZE/KASHUE informował bezpośrednio Spółkę o propozycjach przydziału uprawnień (w formie pisemnej, jak i elektronicznej) oraz za pośrednictwem Polskiego Towarzystwa Elektrowni Zawodowych.

Spółka zgłaszała uwagi do proponowanych limitów zarówno bezpośrednio jak i za pośrednictwem PTEZ. Zgłaszane przez Spółkę uwagi dotyczyły wielkości przyznanych EC Mielec bezpłatnych uprawnień.

(dowód: akta kontroli str. 164-199; 200-393; 394-434; 443)

W dniu 11 sierpnia 2011 r. Spółka przekazała do KOBiZE informacje o wielkości emisji za lata 2005-2009, na podstawie art. 20 ustawy z 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych. Informacje przygotowano w sposób i w formie określonej w decyzji Komisji Europejskiej Nr 2007/589/WE z 18 lipca 2007 r. a zawarte dane były poddane weryfikacji przez jednostkę akredytowaną TUV Rheinland Polska Sp. z o.o.

(dowód: akta kontroli str. 164-199; 394-396)

W dniach 3 lutego i 29 kwietnia 2011 r. Minister Gospodarki zwrócił się o wypełnienie ankiet do Krajowego Programu Inwestycyjnego (dotyczących realizacji zadań inwestycyjnych).

W dniu 13 maja 2011 r. Spółka zgłosiła do KPI jedną inwestycję pod nazwą *3 nowe agregaty gazowe zastępujące kotły węglowe*. Inwestycja została zakwalifikowana do KPI.

(dowód: akta kontroli str. 435-442)

1.4. W latach 2008-2011 warunki monitorowania emisji CO₂ przez instalację Spółki zawarte w zezwoleniach na udział w systemie handlu uprawnieniami, określały sposób pomiaru ilości zużywanych paliw, monitorowania parametrów jakościowych paliw i określały poziomy dokładności w ramach metodyki monitorowania – zgodnie z metodyką określoną w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 września 2008 r. w sprawie sposobu monitorowania wielkości emisji substancji objętych wspólnotowym systemem handlu uprawnieniami do emisji⁴.

Spółka wybrała metodę obliczeniową określoną w wymienionym rozporządzeniu, do monitorowania wielkości emisji CO₂ i opracowała plan jego monitorowania.

W 2012 r. opracowany został nowy plan monitorowania emisji CO₂ (w związku z uzyskaniem przez EC Mielec Certyfikatu Laboratorium Badawczego) z instalacji Spółki – zgodnie z wymogami ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych, który zatwierdzony został decyzją Starosty Powiatu Mieckiego. Zmiany tego planu (łącznie 4 zmiany) dokonywane były decyzjami Starosty.

(dowód: akta kontroli str. 32-162)

W okresie 2008 r. – I półrocze 2015 r. przeprowadzone kontrole zewnętrzne (m.in. przez WIOŚ oraz jednostki akredytujące i weryfikujące) nie stwierdziły nieprawidłowości związanych z monitorowaniem wielkości emisji CO₂.

(dowód: akta kontroli str. 443)

W latach 2008 r. - 2012 r. (do 27 czerwca) sposób monitorowania wielkości emisji wykonywany był przy użyciu wzorów obliczeniowych określonych w załączniku do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 września 2008 r. w sprawie sposobu monitorowania wielkości emisji substancji objętych wspólnotowym systemem handlu uprawnieniami do emisji, o poziomach dokładności:

- dla węgla kamiennego: zużycie paliwa – 2; wartość opałowa – 3; współczynnik emisji – 3; współczynnik utleniania – 3,
- dla gazu ziemnego (od 27 czerwca 2011 r.): zużycie paliwa – 3; wartość opałowa – 2a/2b; współczynnik emisji – 2a/2b; współczynnik utleniania – 1.

⁴ Dz. U. Nr 183, poz. 1142

Od dnia 27 czerwca 2012 r. (decyzja starosty) wprowadzono plan monitorowania wielkości emisji metodą obliczeniową opartą na wykorzystaniu analiz wykonywanych przez własne laboratorium posiadające certyfikat akredytacji (Nr AB 1320) oraz wskazania wag (legalizowanych) na strumieniach paliw i legalizowane gazomierze i bieżące informacje dotyczące wartości opałowej gazu.

(dowód: akta kontroli str. 32-162)

Ustalono, że monitorowanie wielkości emisji prowadzone było przez Spółkę zgodnie z warunkami określonymi w zezwoleniu wydanym na podstawie art. 33 ustawy z 2004 r. o handlu uprawnieniami oraz zgodnie z planem monitorowania, zatwierdzonym w zezwoleniu wydanym na podstawie art. 43 ust. 2 ustawy z 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych.

Decyzją Starosty z dnia 31 grudnia 2012 r. dostosowany został plan monitorowania wielkości emisji instalacji Spółki do wymogów rozporządzenia Komisji (UE) Nr 601/2012 z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie monitorowania i raportowania w zakresie emisji gazów cieplarnianych.

(dowód: akta kontroli str. 32-162)

Wszystkie wagi i gazomierze służące do pomiaru ilości zużytego paliwa, w latach 2008 –2015 (I półrocze), posiadały świadectwa legalizacji pierwotnej i ponownej.

(dowód: akta kontroli str. 200-393; 444)

1.5. W okresie objętym kontrolą, Spółka terminowo (tj. do 31 marca następnego roku) sporządzała roczne raporty o emisji CO₂, które stanowiły podstawę rozliczenia ich wielkości. Raporty o rocznej emisji podlegały weryfikacji przez WIOŚ (za lata 2008 - 2010 r.) oraz przez TUV Rheinland Polska Sp. z o.o. (za lata 2011 – 2014). Wyniki weryfikacji były pozytywne.

Do sporządzanych przez EC Mielec rocznych raportów o emisji CO₂ za lata 2008–2014, nie były zgłaszane uwagi zarówno przez weryfikatora jak i przez KASHUE/KOBIZE.

KASHUE/KOBIZE nie zwracał się do Spółki o udzielenie wyjaśnień w sprawie rocznych raportów emisji CO₂. Raporty sporządzone zostały zgodnie z wymogami. Nie zaistniała również sytuacja określona w art. 62-63 ustawy z 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych⁵.

(dowód: akta kontroli str. 200-393)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2008 r. w sprawie przyjęcia Krajowego Planu Rozdziału Uprawnień do emisji dwutlenku węgla na lata 2008-2012, EC Mielec otrzymała średnioroczną wielkość uprawnień do emisji CO₂ na lata 2008-2012 wynoszącą 143.840 Mg (tj. 619 200 w całym okresie 2008-2012), – co stanowiło 60% przydzielonych uprawnień w KPRU I (w projekcie KPRU II opublikowanym przez Ministerstwo Środowiska z 18 maja 2007 r. zakładano przydział uprawnień do emisji w wysokości 183.600 jednostek, natomiast w projekcie z dnia 20 grudnia 2007 r. zakładano ich przydział w wysokości 118.679 jednostek).

W 2013 r. Spółka otrzymała 144.684 bezpłatne uprawnienia do emisji, z tego 2.273 jednostek uprawnień EUA z rezerwy (za 2011 r. i 2012 r. w ramach II KPRU) oraz 77.012 na produkcję ciepła i 65.399 na produkcję energii elektrycznej (w ramach III KPRU). Ustalono, że w dniu 4 maja 2011 r. EC Mielec złożyła wniosek (do Starosty, który wszczął postępowanie w tej sprawie) o przyznanie dodatkowych uprawnień

⁵ Zgodnie z postanowieniami art. 63 ust. 1 cyt. ustawy, jeżeli Krajowy ośrodek nie uzyska wystarczających wyjaśnień od prowadzącego instalację albo w terminie nie otrzyma poprawionego raportu, występuje o przeprowadzenie przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska kontroli w celu sprawdzenia, czy ustalenia raportu, o którym mowa w art. 62 ust. 1 ustawy, są zgodne ze stanem faktycznym.

(z rezerwy II KPRU) w łącznej wysokości 33.106 uprawnień w okresie 2011-2012, z tego 7.552 uprawnienia na 2011 r. i 25.554 uprawnienia na 2012 r., w związku z dokonaną zmianą instalacji (oddanie inwestycji – silniki gazowe). W dniu 30 listopada 2012 r. wniosek został pozytywnie zaopiniowany przez KOBIZE. Pismem z dnia 5 grudnia 2012 r. KOBIZE poinformowało EC Mielec, że „.../ pozytywna opinia Krajowego Ośrodka może skutkować przyznaniem dodatkowych uprawnień do emisji z krajowej rezerwy /.../ jednakże, w związku z przewidywanym niedoborem uprawnień do emisji w krajowej rezerwie, w takim przypadku będzie miał zastosowanie art. 46 ustawy, w ślad za czym, pomimo pozytywnej opinii Krajowego Ośrodka oraz przyznania uprawnień do emisji decyzją Starosty Mieleckiego, prowadzący instalację może nie otrzymać przyznaných uprawnień do emisji na swój rachunek i zgodnie z art. 46 ust. 3 ustawy nie będzie mu przysługiwać roszczenie o naprawę szkody”. W dniu 31 grudnia 2012 r. Starosta wydał decyzję o przyznaniu Spółce dodatkowych uprawnień w ilości zgodnej ze złożonym wnioskiem i pozytywną opinią. Otrzymane (w dniach 3 i 18 kwietnia 2013 r.) przez Spółkę 2.273 jednostek uprawnień EUA z rezerwy stanowiło 7% wnioskowanych uprawnień. Ustalono, że w 2013 r. Spółka otrzymała dwa razy przydział bezpłatnych uprawnień na tą samą inwestycję, ale dotyczyło to różnych okresach rozliczeniowych, dodatkowy przydział z krajowej rezerwy dotyczył II okresu rozliczeniowego czyli lat 2008-2012, uprawnienia wpłynęły na konto w 2013 r. ale zostały przyznane jeszcze w 2012 r.

W 2014 r. EC Mielec otrzymała 126.507 bezpłatnych uprawnień do emisji, z tego 66.052 na produkcję ciepła i 60.455 na produkcję energii elektrycznej.

W latach 2008-2014 przydzielone bezpłatne uprawnienia do emisji nie pokrywały rzeczywistej emisji CO₂ przez instalację Spółki i stanowiły od 84,4% (w 2008 r. i w 2010 r.) do 95,7% (w 2013 r.) wielkości emisji w danym roku.

Otrzymane przez Spółkę bezpłatne jednostki emisji w danym roku były umarzane, natomiast niedobór jednostek w tym okresie pokryty został jednostkami z zakupu.

W latach 2008-2014 Spółka umorzyła łącznie 133.518 jednostek emisji pochodzących z zakupu, w tym 54.406 z zakupu emisji i 79.112 z zakupu CER/EUA. Spółka wywiązała się z obowiązku umorzenia uprawnień do emisji w trybie art. 47 ustawy z 2004 r. o handlu uprawnieniami oraz art. 65 ustawy z 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych.

(dowód: akta kontroli str. 22-30; 32-162; 396-434; 445-461; 743)

W latach 2008-2015 (I półrocze) EC Mielec nie tworzyła grupy instalacji na podstawie art. 68 ust. 1 ustawy z 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych, jak również art. 31 ust. 1 ustawy z 2004 r. o handlu uprawnieniami, w celu wspólnego rozliczania uprawnień do emisji.

W wymienionym okresie Spółka nie likwidowała instalacji, w związku z tym nie rozliczała przyznaných uprawnień dla tego typu instalacji.

(dowód: akta kontroli str. 462)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Spółki w zbadanym zakresie.

2. Działania związane z dostosowaniem organizacji działalności gospodarczej powodującej emisję gazów cieplarnianych do wymagań w zakresie wyznaczonych limitów emisji

Opis stanu faktycznego

2.1. Pierwszym etapem działań Spółki, podjętym w kierunku zwiększania mocy wytwórczych, przy jednoczesnym zmniejszaniu zużycia paliwa pierwotnego i zwiększenia stopnia skojarzenia, była prowadzona w latach 2002-2004 modernizacja EC Mielec polegająca na rozbudowie wytwórczych mocy elektrycznych (instalacja turbozespołu upustowo-kondensacyjnego VE-40), modernizacji i automatyzacji urządzeń energetycznych i przesyłowych oraz optymalizację pracy systemu wytwarzania ciepła i energii elektrycznej w skojarzeniu. Koszt inwestycji wyniósł 39 mln. zł.

W opracowanej przez EC Mielec strategii na lata 2012-2020 (pn. *Kierunki rozwoju EC Mielec na lata 2012-2020*) wskazano kierunki rozwoju Spółki i działania zmierzające do utrzymania pozycji na rynku i realizacji wymogów PEK, w tym:

- pierwszym etapem rozwoju Spółki i planowanych działań w kierunku ograniczenia emisji gazów do powietrza była realizacja projektu pod nazwą „Podwyższenie sprawności wytwarzania energii w EC Mielec przy zastosowaniu kogeneracji gazowej” (zadanie inwestycyjne zgłoszone do KPI pod nazwą „3 nowe agregaty gazowe zastępujące kotły węglowe”). Efektem tego przedsięwzięcia było oddanie do użytku w 2012 r. dwóch silników gazowych o mocy 8,068 MW energii elektrycznej i 7,365 MW energii cieplnej (inwestycja zakończona w październiku 2011 r., po czym trwał roczny okres zgłaszania wad). Koszt realizacji inwestycji wyniósł ponad 27 mln. zł;
- drugim zadaniem inwestycyjnym było dostosowanie instalacji EC Mielec do wymogów w zakresie emisji pyłów. Spółka w latach 2013-2014 realizowała projekt obejmujący redukcję emisji pyłu poprzez budowę nowego układu odpylania spalin, czego efektem była redukcja emisji pyłów osiągnięta w 2015 r. o ponad 63% w porównaniu z rokiem 2014 (tj. spadek emisji pyłów z 230.549 Mg w 2014 r. do 83.438 Mg w 2015 r.). Inwestycja dodatkowo polegała na zabudowaniu układu recyrkulacji spalin przy wszystkich kotłach energetycznych, co spowodowało podwyższenie ich sprawności i w efekcie redukcje emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do atmosfery, w tym CO₂. Działanie to pozwoliło na spełnienie warunku (określonego w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2014 r. w sprawie standardów emisyjnych dla niektórych rodzajów instalacji, źródeł spalania paliw oraz urządzeń spalania lub współspalania odpadów⁶) dotyczącego emisji pyłów dla instalacji takich jak EC Mielec jaki obowiązywał będzie od 2016 r. tj. nie więcej niż 100 mg/Nm³. Koszt realizacji tego zadania wyniósł ponad 7,5 mln. zł.

Kolejne scenariusze działań Spółki planowane w kierunkach rozwoju na lata 2012-2020, stanowiły alternatywne rozwiązania, w tym m.in. budowę zakładu termicznego unieszkodliwiania odpadów komunalnych oraz modernizację kotłów OR-64 w kierunku wykorzystania biomasy (uzależnione głównie od czynników zewnętrznych takich jak ustawa o odnawialnych źródłach energii czy też brak akceptacji ze strony społecznej).

(dowód: akta kontroli str. 396-434; 463-482)

2.2. Spółka zgłosiła jedno zadanie inwestycyjne w ramach KPI pod nazwą „3 nowe agregaty gazowe zastępujące kotły węglowe”. Numer tego zadania w KPI: PL-\$-0191. Zadanie to było uwzględnione w kierunkach rozwoju EC Mielec na lata 2012-2020, a termin jego zakończenia określono na rok 2016 r.

⁶ Dz. U. z 2014 r. poz. 1546

Planowane koszty tego zadania wynosiły 43.082 tys. zł, w tym kwalifikowane 39.649 tys. zł, natomiast poniesione przez Spółkę wydatki na realizację tego zadania do dnia 30 września 2015 r. wyniosły 27.440 tys. zł (w sprawozdaniu dotyczącym rozliczenia zadania - na etapie instalacji 2 agregatów gazowych, tj. na koniec czerwca 2013 r. koszty te wynosiły 27.423,3 tys. zł), w tym kwalifikowane 25.526 tys. zł (analogicznie na koniec czerwca 2013 r. - 25.509,4 tys. zł).

Spółka wystąpiła o dofinansowanie w ramach działania 9.1 Wysokosprawne wytwarzanie energii priorytetu IX Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013. W zawartej umowie z dnia 28 kwietnia 2010 r., przyznano EC Mielec dotację na realizację zadania w kwocie 14.824,5 tys. zł, natomiast po dokonaniu rozliczenia końcowego kwota dofinansowania wyniosła 12.045 tys. zł.

Ustalono, że w latach 2009-2014, zgodnie wymogami KPI, koszty inwestycyjne kwalifikowane do zbilansowania wartości planowanych do przydzielenia uprawnień do emisji, przedstawiono wyłącznie koszty poniesione przez EC Mielec (tj. bez wydatków finansowanych ze środków UE) z w łącznej kwocie 14.772.262,70 zł - wg cen przeliczonych na rok 2010.

Udział środków własnych Spółki do dnia 30 września 2015 r. wyniósł 15.394,7 tys. zł, co stanowiło: - 54% planowanych środków własnych (28.257,5 tys. zł), - 56% kosztów ogółem zadania (27.440,1 tys. zł).

Ustalono, że wykazane środki własne Spółki w realizacji inwestycji, pokryte zostały kredytem inwestycyjnym w kwocie 15.800 tys. zł. Poniesione przez Spółkę (do końca 2015 r.) koszty tego kredytu na realizację zadania inwestycyjnego „silniki gazowe” wyniosły łącznie 1.189,7 tys. zł (w tym 325 tys. zł w okresie inwestycyjnym).

Ustalono, że poniesione przez Spółkę wydatki (łącznie w kwocie 8.091,8 tys. zł) dotyczące:

- wydatków poniesionych w latach 2009-2010 na ekspertyzy, badania, analizy koncepcje – łącznie 208,6 tys. zł,
 - projektu budowlanego – 210 tys. zł,
 - kosztów własnych projektu tj. nakłady na prowadzenie projektu (koszty wynagrodzeń, administracyjne itp.) – łącznie 111,3 tys. zł,
 - kosztów finansowych (finansowanych kredytem inwestycyjnym) – 325 tys. zł (w okresie realizacji inwestycji),
 - VAT – 6.288,6 tys. zł,
 - usług inżyniera kontraktu (zarządzanie inwestycją) – 948,3 tys. zł,
- nie zostały zaliczone do wydatków kwalifikowanych.

Potwierdzeniem prawidłowości rozliczenia zadania, była pozytywna opinia niezależnego biegłego rewidenta, dotycząca weryfikacji sprawozdania rzeczowo-finansowego w zakresie poniesionych kosztów inwestycyjnych kwalifikowanych do zbilansowania wartości planowanych do przydzielenia uprawnień do emisji.

Poddane analizie dokumenty źródłowe (faktury) dotyczące realizacji inwestycji, odpowiadały pozycjom dokumentacji technicznej i były uzasadnionymi kosztami realizacji inwestycji.

Wytworzony majątek trwały (o łącznej wartości 27.749 tys. zł), uzyskany w wyniku realizacji inwestycji, ujęty został w ewidencji środków trwałych EC Mielec.

Otrzymane przez EC Mielec środki UE - stanowiące pomoc publiczną, na realizację tego zadania wyniosły 12.045,4 tys. zł, co stanowiło 47% kosztów kwalifikowanych. Liczba planowanych do przydzielenia uprawnień do emisji (wg stanu na koniec 2015 r.) na zbilansowanie wartości poniesionych nakładów inwestycyjnych na realizację zadania wynosiła 290.670 i była równa przydzielonej wielkości uprawnień. Liczba niewykorzystanych uprawnień z planowanego przydziału na koniec 2015 r. wyniosła 112.271 uprawnień.

(dowód: akta kontroli str. 22-30; 435-442; 463-482; 483-623)

Zakładane i osiągnięte efekty w wyniku realizacji inwestycji to:

- a) ilość zaoszczędzonej energii pierwotnej (GJ/rok): – zakładano 126.846, - osiągnięto 139.219;
- b) ograniczone emisje CO₂ związane z oszczędnościami energii (tys. Mg): – zakładano 59,874, - osiągnięto 60,700;
- c) ilość wytworzonej energii elektrycznej (MWh/rok): – zakładano 59.736, - osiągnięto 60.638;
- d) ilość wytworzonej energii cieplnej w kogeneracji (MWh/rok): – zakładano 49.186, - osiągnięto 51.281.

Ustalono, że w wyniku realizacji ww. inwestycji, zakładane efekty zostały osiągnięte.
(dowód: akta kontroli str. 624-627)

Spółka terminowo składała do KOBIZE, sprawozdanie rzeczowo-finansowe z realizacji zadania inwestycyjnego za następujące okresy:

- 1) 25 czerwca 2009 – 30 czerwca 2013 - w dniu 03.12.2013 r.
- 2) 1 lipca 2013 – 30 czerwca 2014 w dniu 29.09.2014 r.
- 3) 1 lipca 2014 – 30 czerwca 2015 w dniu 21.09.2015 r.

Dwa pierwsze sprawozdania podlegały weryfikacji przez biegłych rewidentów, trzecie z uwagi na brak poniesionych w okresie sprawozdawczym kosztów nie podlegało temu wymogowi.

Wykazane w sprawozdaniach dane były zgodne z dokumentacją źródłową.
(dowód: akta kontroli str. 628)

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą, w zakresie ograniczania emisji do powietrza, Spółka realizowała projekt pn. „Redukcja emisji pyłu w EC Mielec poprzez budowę nowego układu odpylania spalin”. Zadanie ujęte było w omawianych wyżej Kierunkach rozwoju Spółki na lata 2012-2020 i jego celem była redukcja emisji pyłów i dostosowanie instalacji do wymogów dotyczących wielkości emisji pyłów, jaki obowiązywał będzie od 2016 r. tj. dla EC Mielec nie więcej niż 100 mg/Nm³. Inwestycja dodatkowo polegała na zabudowaniu układu recyrkulacji spalin przy wszystkich kotłach energetycznych, co spowodowało podwyższenie ich sprawności i w efekcie redukcję emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do atmosfery, w tym CO₂.

Zakładany efekt został spełniony, gdyż osiągnięto redukcję emisji pyłów w 2015 r. o ponad 63% w porównaniu z rokiem 2014 (tj. spadek emisji pyłów z 230.549 Mg w 2014 r. do 83.438 Mg w 2015 r.).

Na realizację zadania „Redukcja emisji pyłu w EC Mielec poprzez budowę nowego układu odpylania spalin” Spółka otrzymała:

- dofinansowanie w kwocie 2.073 tys. zł, w ramach działania 4.5 priorytetu IV Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013,
- dofinansowanie z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w postaci umorzenia w kwocie 1.444,6 tys. zł części pożyczki otrzymanej w roku 2004.

Środki własne poniesione przez Spółkę do dnia 30 września 2015 r. wyniosły 4.245,5 tys. zł, które pokryte były m. in. kredytem inwestycyjnym w wysokości 3.569 tys. zł.

Koszt ogółem realizacji projektu wyniósł 7.763,1 tys. zł, w tym koszty kwalifikowane 6.910,8 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 22-30; 463-482; 629-652)

2.3. W latach 2008-2014 rzeczywista emisja gazów przez instalacje EC Mielec przewyższała ilość przyznaną Spółce bezpłatnych uprawnień do emisji.

Przyznane Spółce bezpłatne uprawnienia do emisji wyniosły łącznie w tym okresie 990.391 Mg, w tym po 143.840 Mg w latach 2008-2012 oraz 144.684 Mg (w tym 2.273 Mg z rezerwy) w 2013 r. i 126.507 Mg w 2014 r. Rzeczywista emisja gazów w tym okresie wyniosła łącznie 1.103.529 Mg i była wyższa o 113.138 Mg (tj. o 10%) od wielkości przyznaných jednostek.

Brakujące jednostki emisji pokryte zostały zakupionymi jednostkami emisji CER/ERU lub zakupionymi uprawnieniami, jedynie w 2008 r. dokonano częściowego rozliczenia brakujących jednostek (2.163 Mg) w formie pożyczki z uprawnień z roku 2009.

W latach 2008-2015 Spółka dokonywała transakcji zakupu uprawnień (głównie za pośrednictwem brokera), z których większość uprawnień kupowana była z rynków wspólnotowych. Łączna ilość zakupionych jednostek w tym okresie wyniosła 153.434 Mg (zakupy z roku 2015 uwzględniają transakcje zrealizowane do dnia 3 grudnia 2015 r.), których łączna kwota zakupu wyniosła 1.387,5 tys. euro. Jednostkowa cena zakupu kształtowała się od 23,87 euro w 2008 r. do 2,88 euro w 2013 r. W części przypadków uprawnienia do emisji kupowane w jednym roku wykorzystane były do umorzenia w roku kolejnym.

W latach 2008-2015 Spółka nie dokonywała sprzedaży otrzymanych uprawnień do emisji.

(dowód: akta kontroli str. 22-30; 657)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

3.Efekty działań dostosowujących działalność gospodarczą do wymogów PEK

Opis stanu
faktycznego

Wypełniając obowiązki wynikające z postanowień PEK, EC Mielec w latach 2008-2014, poniosła koszty dotyczące emisji CO₂ (zakup uprawnień i inwestycji) oraz koszty administracyjne obsługi systemu ETS.

Na koszty administracyjne obsługi systemu ETS, które w latach 2008-2014 wyniosły łącznie 332,6 tys. zł składały się:

- koszty opłat za wprowadzanie dwutlenku węgla do powietrza – łącznie 287,6 tys. zł, w tym: przekazane do Marszałka Województwa Podkarpackiego – 216 tys. zł, przekazane do NFOŚiGW - 71,5 tys. zł (33,1 tys. zł w 2008 r. i 38,4 tys. zł w 2013 r.),
- koszty monitoringu i sprawozdawczości (koszty weryfikacji corocznych raportów o emisji – dane za lata 2010-2014) – łącznie 43,6 tys. zł,
- koszty dodatkowe prowadzenia rachunku – łącznie 1,4 tys. zł.

Łączne koszty zakupu uprawnień umorzonych w latach 2008-2014 wyniosły 5.244,7 tys. zł, natomiast łączne koszty poniesionych w tym okresie, wydatków inwestycyjnych związanych z ograniczeniem emisji CO₂ wyniosły 27.440,1 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 22-30)

W tym okresie, zmniejszeniu uległa emisja CO₂ ogółem, z 170 387 Mg do 138 591 Mg (spadek, o 19%), co przełożyło się na spadek emisji na jednostkę produktu z 0,758 do 0,434 dla energii elektrycznej i z 0,118 do 0,103 dla ciepła.

Obniżenie wielkości emisji CO₂ oraz wskaźnika emisyjności na produkcję ciepła i energii elektrycznej w EC Mielec, w latach 2008-2014 było wynikiem następujących czynników:

- realizacji zadania inwestycyjnego zgłoszonego do KPI polegającego na zabudowie dwóch silników spalinowych zasilanych gazem ziemnym wysokometanowym, częściowo zastępujących produkcję z węgla,
- ograniczeniem produkcji energii elektrycznej na strumieniu kondensacyjnym w okresie zimowym,
- zaprzestaniem produkcji energii elektrycznej na strumieniu kondensacyjnym w okresie letnim,
- podwyższeniem sprawności przemiany energii chemicznej paliwa na kotłach parowych i wodnych w wyniku zastosowania recyrkulacji spalin.

Obecnie sprawność kotłów zarówno węglowych jak i silników spalinowych zasilanych gazem wynosi ok. 85%.

Poprawa wyników dotyczących emisji gazów do powietrza substancji (tj. zmniejszenie emisji) była wynikiem przeprowadzonych inwestycji w EC Mielec, gdyż pomimo zmniejszenia ilości przyznaných bezpłatnych uprawnień do emisji CO₂ na koniec analizowanego okresu tj. z 143.840 Mg w 2008 r. do 126.507 Mg w 2014 r. (spadek o 12%), pokrycie rzeczywistej emisji CO₂ przyznanymi bezpłatnymi limitami w 2014 r. wynosiło 91,3% a w 2008 r. wynosiło ono 84,4%.

(dowód: akta kontroli str. 22-31)

W okresie objętym kontrolą, wskaźnik emisyjności CO₂ ze spalnego paliwa w procesie spalania miału węglowego wahał się w granicach od 0,096947 Mg CO₂/GJ do 0,094722 Mg CO₂/GJ. Natomiast wskaźnik ten z procesu spalania gazu wynosił 0,055820 Mg CO₂/GJ.

(dowód: akta kontroli str. 22-30)

Sposoby kalkulacji cen ciepła regulują zapisy rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 17 września 2010 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło⁷. Cena ciepła obejmuje cenę za wytwarzanie oraz cenę za dystrybucję. Cena za wytwarzanie może być ustalana w oparciu o metodę kosztową lub metodę uproszczoną, tzw. metodę cen referencyjnych. Metodę uproszczoną ustalania cen za wytwarzanie stosują przedsiębiorstwa, w których ciepło wytwarzane jest w jednostkach kogeneracji.

Spółka zgłaszając taryfy dla ciepła uwzględniała koszty PEK w ramach kosztów uzasadnionych. Koszty te przedstawiane były na podstawie danych planowanych uwzględniających wielkości poniesione historycznie. Koszty PEK zatwierdzane były przez Prezesa URE. Koszty zakupu uprawnień uwzględniane były w taryfie zatwierdzanej w roku 2009 i uwzględniała:

- koszty PEK uwzględnione w taryfie (planowane) – 823.761,31 zł,
- koszt jednostkowy PEK - 0,85 zł/GJ,
- koszt jednostkowy ciepła - 33,45 zł/GJ,
- % udział kosztów zakupu uprawnień - 2,5%

Następnie EC Mielec przeszła na metodę ustalania taryfy wg cen referencyjnych, gdzie nie wyszczególniano kosztów uzasadnionych, w tym kosztów PEK. Koszty PEK (oprócz kosztów zakupu uprawnień ewidencjonowanych oddzielnie) ujęte były w kosztach administracyjnych Spółki i uwzględniane były w kalkulacji ustalania cen.

⁷ Dz. U. z 2010 Nr 194, poz. 1291.

W przypadku energii elektrycznej od roku 2001 rynek energii elektrycznej uznany został przez Prezesa URE za rynek konkurencyjny, na skutek, czego przedsiębiorstwa energetyczne zwolnione zostały z zatwierdzania taryfy na wytwarzanie energii elektrycznej. EC Mielec ustala ceny w oparciu o ceny konkurencyjne.

(dowód: akta kontroli str. 653)

Ustalono, że na lata 2013 -2020 (III KPRU) liczba bezpłatnych uprawnień do emisji CO₂ przyznanych EC Mielec wynosi:

- 2013 r. - na produkcję ciepła 77.012 Mg, - na produkcję energii elektrycznej 65.399 Mg, - razem 142.411 Mg, a łącznie z rezerwą (2.273 Mg) - 144.684 Mg;
- 2014 r. odpowiednio: 66.052 Mg i 60.455 Mg – razem 126.507 Mg;
- 2015 r.: 56.156 Mg i 52.546Mg – razem 108.702 Mg;
- 2016 r.: 47.303 Mg i 39.982 Mg – razem 87.285 Mg;
- 2017 r.: 39.442 Mg i 30.255 Mg – razem 69.697 Mg;
- 2018 r.: 32.858 Mg i 24.108 Mg – razem 56.966 Mg;
- 2019 r.: 28.569 Mg i 17.925 Mg – razem 46.494 Mg;
- 2020 r.: 24.428 Mg i 0 Mg – razem 24.428 Mg.

Łącznie na ww. okres EC Mielec przyznanych zostało 662.490 Mg (bez rezerwy) bezpłatnych uprawnień do emisji CO₂, z tego na produkcję ciepła 371.820 Mg i na produkcję energii elektrycznej 290.670 Mg.

Przydział darmowych uprawnień na lata 2015-2020 wynosi 393.572 uprawnienia, co oznacza, że przy przyjętym rzeczywistym poziomie emisji z roku 2014 w wysokości 138.591, uprawnień wystarczy na 2,8 roku.

Spółka planuje, że do roku 2020 emisja CO₂ pokryta będzie uprawnieniami z przydziału oraz z zakupu. Spółka szacuje, że wielkości związane z zakupem uprawnień przedstawiać się będą następująco:

- 2015 r. - szacunkowy koszt zakupu uprawnień – 351.033 euro,
- 2016 r. – 618.078 euro,
- 2017 r. – 767.576 euro,
- 2018 r. – 875.789 euro,
- 2019 r. – 964.801 euro,
- 2020 r. – 1.152.362 euro.

Szacunki oparte na obecnej cenie EUA, tj. 8,50 EUR/EUA.

(dowód: akta kontroli str. 22-30; 654)

Wyrażając opinię o systemie i funkcjonowaniu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych w energetyce zawodowej, Prezes – Pan Andrzej Saj, podał, że *„zgadzamy się, z założeniami zrównoważonej polityki klimatycznej Unii Europejskiej, wg, której wytwarzanie jakiegokolwiek formy energii użytecznej wykorzystywanej w przemyśle lub społeczeństwie powinno wiązać się z dążeniem do jak najniższego wpływu na środowisko naturalne. Niestety, z naszych obserwacji wynika, że w ciepłownictwie obecny sposób funkcjonowania systemu ETS, czyli narzędzia, którego pierwotnym celem było wywarcie finansowej presji na wytwórców energii do dokonywania modernizacji proekologicznych, nie jest sprawiedliwy, ponieważ nie obejmuje wszystkich źródeł wytwarzania.*

Wiąże się to z faktem, że dotyczy on tylko wybranej grupy wytwórców tj. obiektów spalania o mocy nominalnej w paliwie większej lub równej niż 20 MW. To powoduje, zjawisko „wycieku CO₂” spod zasięgu systemu ETS, zarówno po stronie wytwórców, jak i odbiorców ciepła.

W pierwszym przypadku źródła lokalne o średniej mocy objęte systemem ETS, mimo że pracują w wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej ze sprawnością powyżej 85%, będą przegrywały walkę konkurencyjną na rzecz małych rozproszonych źródeł ciepła (do 20 MW) o niższej sprawności, większej emisyjności

CO₂ na jednostkę energii pierwotnej w paliwie, ale nie objętych kosztownym systemem ETS.

W drugim przypadku (ze względu na wzrost ceny ciepła wynikającego z koniecznością sfinansowania przez właścicieli źródeł objętych ETS kosztownych modernizacji, w celu obniżenia emisji CO₂), istnieje tendencja odłączania się dotychczasowych odbiorców od wysokosprawnych sieci ciepłowniczych (tych, które dostarczają ciepło wytworzone w procesie kogeneracji) i budowy przez nich lokalnych źródeł ciepła, w których będzie ono wytwarzane mniej efektywnie (poza procesem kogeneracji), ale które nie będą obciążone kosztami systemu ETS.

Opisana wyżej sytuacja powoduje konieczność, dla poprawy konkurencyjności, wykorzystywania przez istniejące źródła luki w systemie ETS, by w ramach modernizacji istniejących źródeł poprzez budowę nowej mocy wydzielać organizacyjnie nowe fragmenty wytwarzania, jeśli mają moc poniżej 20 MW. Takie rozważania miały miejsce np. w naszej firmie przed inwestycją rozbudowy w latach 2010-2011 elektrociepłowni o nowy kogeneracyjny układ gazowy oparty na silnikach gazowych o mocy niższej niż 20 MW. Ostatecznie nie zdecydowaliśmy się na wydzielenie, ale niewykluczone, że należałoby to zrobić w przyszłości.

Uważamy, że rozwiązaniem powstawania zjawiska „wycieku CO₂” może być:

- a) rozszerzenie stosowania systemu ETS na źródła spalania o mocy od 1 MW do 20 MW oraz
- b) nałożenie na źródła spalania poniżej 1 MW, w tym dla odbiorców indywidualnych, dodatkowego podatku na zakup paliw na cele opałowe uzależnionego od emisyjności danego surowca.

Powyższe posunięcia spowodowałyby równoprawność traktowania wszystkich źródeł z punktu widzenia systemu ETS, stwarzałoby jednakowe warunki dostosowania każdego źródła do jej wymogów i przyczyniło się do rozwoju wysokosprawnych sieci ciepłowniczych, co w efekcie miałyby wpływ na wywiązanie się przez nasz kraj ze zobowiązań wobec UE dot. zwiększenia efektywności wykorzystania energii i ograniczenia emisji CO₂.

W przypadku segmentu wytwarzania energii elektrycznej, ze względu na proces łączenia krajowego systemu i rynku energii elektrycznej z systemami i rynkami krajów ościennych), widzimy niebezpieczeństwo utraty konkurencyjności funkcjonowania źródła energii elektrycznej znajdujące się na terenie Polski w stosunku do tych zlokalizowanych za granicą.

Jest to spowodowane inną strukturą wytwarzania energii.

Polska energetyka oparta w 90% na wysokoemisyjnym, (jeśli chodzi o CO₂) paliwie węglowym będzie, z powodu wysokich kosztów zakupu uprawnień do emisji CO₂, przegrywała walkę konkurencyjną z energią elektryczną wytworzoną na bazie źródeł odnawialnych (głównie elektrowni wiatrowych), elektrowni atomowych, a nawet źródeł gazowych. Stanie się to szybko w przypadku dużej rozbudowy połączeń transgranicznych”.

(dowód: akta kontroli str. 655-656)

Ustalono, że w latach 2008-2014, efekty realizacji inwestycji w ramach KPI kształtowały się następująco:

- a) wskaźnik efektywności kosztowej inwestycji (efekt ekologiczny) wyniósł dla tego okresu – 511; liczony jako iloczyn: - sumy nakładów inwestycyjnych powiększonej o koszty eksploatacji instalacji i pomniejszonej o przychody (i/lub oszczędności), z uwzględnieniem stopy dyskontowej (0,05), - do efektu ekologicznego w postaci zredukowanej emisji CO₂ (w 2013 r. i w 2014 r. tj. dotyczącego lat po zakończeniu inwestycji, liczonej jako suma redukcji emisji CO₂ [Mg] w tych latach w odniesieniu do roku o najwyższej jego emisji w 2010 r.);

- b) koszt redukcji emisji – 0,5 tys. zł/Mg - liczony jako iloczyn: - sumy kwalifikowanych kosztów realizacji projektu (25.526,2 tys. zł), - do sumy redukcji emisji CO₂ [Mg] (liczonej jak wyżej).

(dowód: akta kontroli str. 22-30)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Spółki w badanym obszarze.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁸ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Rzeszów, dnia stycznia 2016 r.

Kontroler
Jacek Wolan
Główny specjalista k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor
Wiesław Motyka

.....
Podpis

.....
Podpis

⁸ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096.